

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 20/2024-18

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a zo sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/118/2021 z 25. mája 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 14. augusta 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/118/2021 z 25. mája 2023. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie. Žiada tiež o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia 27 196,59 eur a náhrady trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Nitra rozsudkom č. k. 16C/154/2016-195 zo 7. júna 2019 zamietol žalobu sťažovateľky, ktorou sa proti žalovanému ([REDAKOVANÉ]) domáhala určenia, že bola výlučnou vlastníčkou pozemku bližšie špecifikovaného v žalobe (ďalej len „sporný pozemok“) ku dňu jeho vyvlastnenia na základe rozhodnutia o vyvlastnení Okresného úradu Nitra č. OÚ-NR-OVBP2/2016/032185-53 z 18. augusta 2016 v spojení s rozhodnutím Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky č. 24929/2016/B624-SV/64203/To z 10. októbra 2016.

3. Spornými v konaní pred okresným súdom neboli okolnosti, podľa ktorých medzi sťažovateľkou ako kupujúcou a žalovaným ako predávajúcim bola uzavretá kúpna zmluva č. 2015/6/A29 z 15. júna 2015 týkajúca sa sporného pozemku, ako ani priebeh konania o povolení vkladu

vlastníckeho práva. Na podklade kúpnej zmluvy č. [REDAKOVANÉ] z 3. marca 2016 uzavretej medzi obchodnou spoločnosťou [REDAKOVANÉ] (ďalej len [REDAKOVANÉ]), ako kupujúcou a žalovaným ako predávajúcim bola ako vlastníčka sporného pozemku zapísaná do katastra nehnuteľností [REDAKOVANÉ], ktorá sporný pozemok následne predala obchodnej spoločnosti [REDAKOVANÉ] (ďalej len „[REDAKOVANÉ]“). Sporný pozemok vo vlastníctve [REDAKOVANÉ] bol rozhodnutím príslušných orgánov verejnej správy (bod 2 tohto uznesenia) vyvlastnený v prospech [REDAKOVANÉ] (vyvlastniť) na účel podľa § 4a zákona č. 175/1999 Z. z. o niektorých opatreniach týkajúcich sa prípravy významných investícií a o doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, pričom náhrada za vyvlastnenie bola uložená do úschovy na okresnom súde.

4. V podstatnom okresný súd v meritórnom rozhodnutí zdôraznil, že sťažovateľka nemá na požadovanom určení naliehavý právny záujem. Nebolo sporné, že sťažovateľka žiadala určiť vlastnícke právo spätne (ku okamihu vyvlastnenia). Žalobou podľa § 137 c) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) sa však určuje, či tu právo je alebo nie je, ale nie to, či tu právo v minulosti bolo. Naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva ku dňu vyvlastnenia, teda na deklarovaní vlastníckeho práva k nehnuteľnosti do minulosti, nebol daný. V posudzovanom prípade podľa názoru súdu prvej inštancie nešlo o účinný procesný nástroj ochrany práva sťažovateľky a bez tohto určenia sa jej právo nestalo ohrozené a neisté. Ďalej okresný súd poukázal na to, že nebolo sporné, že účelom požadovaného určenia nebola zmena osoby zapísanej ako vlastníč v katastri nehnuteľnosti, ale vyplatenie náhrady za vyvlastnený pozemok. Žaloba o plnenie má pritom prednosť pred žalobou o určenie. Žaloba nesleduje zosúladenie zhody zápisu vo verejnom registri so skutočným právnym stavom – zápis vlastníckeho práva sťažovateľky v katastri nehnuteľností, ale sťažovateľke išlo podľa okresného súdu predovšetkým o vyplatenie náhrady za vyvlastnenie pozemku, teda o plnenie, ktorého sa možno domáhať žalobou na plnenie, a v tomto konaní by sa otázka vlastníckeho práva posudzovala ako otázka predbežná. Žalobný návrh na plnenie by konzumoval aj určovací žalobný návrh, prípadne sa bolo možné domáhať určenia, komu tvrdená náhrada za vyvlastnenie patrí. Podľa súdu prvej inštancie sťažovateľka nemohla mať naliehavý právny záujem na požadovanom určení aj vzhľadom na vznik predkupného práva štátu po uzatvorení zmluvy a pred vznikom vlastníckeho práva vkladom do katastra nehnuteľností (pričom predkupne právo bolo následne štátom uplatnené), nikdy teda nebola a ani nemohla byť zapísaná ako vlastníč predmetnej nehnuteľnosti, t. j. nenadobudla vlastnícke právo. V závere súd prvej inštancie poukázal aj na dôvody, prečo nemohlo byť vyhovené žalobe z vecnej stránky.

5. Krajský súd v Nitre rozsudok súdu prvej inštancie rozsudkom sp. zn. 25Co/9/2020 z 19. februára 2020 (ďalej len „rozsudok odvolacieho súdu“) potvrdil a žalovanému priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu. Skúmal predovšetkým, či podaná žaloba bola vhodným a správne zvoleným procesným nástrojom ochrany práva sťažovateľky a či táto má naliehavý právny záujem na požadovanom určení podľa § 137 písm. c) CSP. Podľa krajského súdu naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva nemohol byť v prejednávanej veci daný, keďže by vyhovením žaloby nedošlo k zmene vlastníka, ktorý je v súčasnej dobe zapísaný na liste vlastníctva, sťažovateľka sa napokon tohto určenia ani nedomáhala, pretože žiadala po zmene petitu určiť vlastnícke právo výlučne ku dňu vyvlastnenia spornej nehnuteľnosti, t. j. do minulosti, pričom z obsahu žaloby a vyjadrení vyplýva, že žalobu podala z dôvodu vyplatenia náhrady za vyvlastnený pozemok. Naliehavý právny záujem na požadovanom určení preto sťažovateľke

ako žalobkyni nesvedčí, keďže petit žaloby, ako aj skutkové tvrdenia a právne posúdenie sa neviažu na odstránenie konkrétnej spornosti sťažovateľkou uplatňovaného práva.

6. Podľa názoru odvolacieho súdu v dôvodoch napadnutého rozhodnutia súd prvej inštancie konštatoval, že náhrada za vyvlastnené pozemky bola zložená do úschovy na súde v konaní vedenom pod sp. zn. 12U/4/2016, pričom táto skutočnosť nebola medzi stranami sporu sporná. Sťažovateľka odvodzovala svoj právny záujem na danom určení práve rozhodnutím o vyvlastnení pozemkov a uložením náhrady do súdnej úschovy, ktorá nebola vyplatená z dôvodu prebiehajúcich súdnych konaní o vlastníctve pozemkov. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie mal okrem už uvedených dôvodov skúmať naliehavý právny záujem na danom určení aj v súvislosti so zloženou úschovou a že v rámci konania o úschovách je možné uplatniť námietky proti vydaniu predmetu notárskej úschovy zloženej na účely splnenia záväzku (§ 335 Civilného mimosporového poriadku). Ide o samostatnú časť konania, v ktorej súd nariaďuje pojednávanie na účel zistenia oprávnenej osoby na vydanie predmetu úschovy, ak si jej vyplatenie uplatňuje. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľka neosvedčila naliehavý právny záujem na určení vlastníckeho práva ani z tohto dôvodu.

7. Proti rozsudku odvolacieho súdu sťažovateľka podala dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z § 420 písm. f) CSP. Žiadala, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Zároveň podala návrh na odloženie právoplatnosti odvolacieho rozsudku. Napadnutým uznesením najvyšší súd pripustil vstup intervenienta do konania na strane žalovaného (výrok I), dovolanie odmietol (výrok II) a rozhodol, že žalovaný a intervenient majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania (výrok III).

8. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP najvyšší súd uviedol, že odvolací súd pri hodnotení skutkových zistení a skutkových záverov neopomenul vziať do úvahy žiadnu z namietaných skutočností či skutočností, ktoré v konaní vyšli najavo, a je zrejmé, ako a z akých dôvodov vo veci samej rozhodol. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (ktoré treba v spojení s rozhodnutím súdu prvej inštancie chápať ako jeden vecný celok) spĺňa požiadavky § 393 CSP týkajúceho sa náležitostí odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno vo všeobecnosti považovať to, že žalobca sa s rozhodnutím odvolacieho súdu nestotožňuje a že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa jeho predstáv.

9. K námietke sťažovateľky, že odvolací súd posudzoval vec podľa iných ustanovení ako súd prvej inštancie bez toho, aby jej vytvoril procesný priestor na vyjadrenie, dovolací súd uviedol, že oba súdy zhodne založili svoje rozhodnutia na právnom posudzovaní naliehavého právneho záujmu v zmysle § 137 písm. c) CSP, i keď s iným právnym posúdením, čo ale dovolateľka v dovolaní nenamietala a dovolací súd je pri dovolacom prieskume viazaný len vymedzenými dovolacími dôvodmi (t. j. i keď by sám zistil procesné nedostatky, nemôže na ne prihliadať). V okolnostiach daného prípadu nebolo ani potrebné, aby odvolací súd pristúpil k splneniu tzv. manu dukčnej (poučovacej) povinnosti vyplývajúcej z § 382 CSP vo vzťahu k možnému odlišnému právnemu posúdeniu veci na základe aplikácie totožného nižšími súdmi použitého zákonného ustanovenia, keďže sťažovateľka mala aj v konaní o odvolaní vytvorený dostatočný priestor. Preto odvolacie rozhodnutie nemožno považovať za prekvapivé. S poukazom na uvedené dovolací súd uzavrel,

že nemohlo dôjsť k procesnej vade konania uvedenej v § 420 písm. f) CSP a porušeniu práva sťažovateľky na spravodlivý súdny proces.

II.

Argumentácia sťažovateľky

10. Sťažovateľka namieta, že nedostatok naliehavého právneho záujmu je vo všeobecnosti pre súd „pohodlným dôvodom“ zamietnutia žaloby bez toho, aby sa musel zaoberať meritom veci. Namiesto toho, aby sa vo veci konajúcej súdy zaoberali argumentáciou sťažovateľky, obsérne sa venujú len dôvodom, ktoré podporujú záver o nedostatku naliehavého právneho záujmu.

11. Sťažovateľka uvádza, že svoj žalobný návrh formulovala *lege artis*, pričom následne došlo k zmene skutkových okolností, a to k vyvlastneniu a následne vloženiu finančných prostriedkov do úschovy súdu s účinkami splnenia dlhu, a preto bolo vylúčené, aby mohla byť úspešná, ak by podala žalobu na plnenie. Za daného stavu však nemala k dispozícii žiaden iný procesný prostriedok, a preto sú rozhodnutia súdov v rozpore so zásadou zákazu *denegatio iustitiae*.

12. Podľa sťažovateľky je však stále aktuálna otázka vyplatenia náhrady za vyvlastnenie, ktorá dosiaľ nebola vyplatená pre pochybnosti o tom, kto je veriteľom. Jej právo je stále ohrozené a neisté v dôsledku pochybného nadobudnutia sporného pozemku spoločnosťou [REDACTED] a [REDACTED] pretože ani v jednom prípade uzatvorenia kúpnej zmluvy nešlo o platný právny úkon z dôvodu nenaplnenia podmienok platnosti v zmysle § 39 Občianskeho zákonníka, ako aj z dôvodu, že nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka. Dokonca podľa jej názoru mohlo ísť o simulované právne úkony, čomu nasvedčuje skutočnosť, že spoločnosť [REDACTED] nadobudla dotknutý pozemok na základe kúpnej zmluvy, následne ho previedla na spoločnosť [REDACTED] a napokon podala návrh na vyvlastnenie v jej prospech, ktorému bolo vyhovené. Týmto postupom skomplikovala sťažovateľke možnosť domôcť sa jej práv.

13. Sťažovateľka namieta, že najvyšší súd nerozhodol o návrhu na odklad právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu, a preto je ústavná sťažnosť oprávnená.

14. Sťažovateľka argumentuje, že v dôsledku nesprávneho posúdenia otázky naliehavého právneho záujmu všeobecnými súdmi jej bolo zabránené uskutočňovať jej patriace procesné oprávnenia, medzi ktoré patrí predovšetkým uvádzať skutkové tvrdenia a predkladať dôkazy, čím došlo k porušeniu jej označených základných práv podľa ústavy, listiny a práva podľa dohovoru.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

15. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

16. Ústavný súd konštatuje, že mu bolo 16. novembra 2023 doručené podanie advokátskej kancelárie LawService, s. r. o., Stráž 3/223, Zvolen, ktorým oznámila ukončenie právneho zastupovania sťažovateľky v konaní pred ústavným súdom z dôvodu odvolania jej plnomocenstva k 30. októbru 2023.

17. Ústavný súd 23. novembra 2023 vyzval sťažovateľku, aby v lehote 10 dní doplnila ústavnú sťažnosť o plnomocenstvo udelené advokátovi na zastupovanie v tomto konaní pred ústavným súdom. Zároveň ju poučil o dôsledku nedoplnenia návrhu na začatie konania.

18. Podľa § 34 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľ musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, ak odsek 2 alebo § 35 neustanovuje inak.

19. Podľa § 43 ods. 3 zákona o ústavnom súde k návrhu na začatie konania podanému navrhovateľom, ktorý musí byť v celom konaní zastúpený advokátom, musí byť pripojené plnomocenstvo na zastupovanie navrhovateľa advokátom. V plnomocenstve sa musí výslovne uviesť, že navrhovateľ udeľuje zvolenému advokátovi splnomocnenie na zastupovanie pred ústavným súdom.

20. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka napriek výzve na predloženie plnomocenstva pre ňou zvoleného právneho zástupcu a poučení o následkoch nesplnenia tejto povinnosti ústavnému súdu takéto plnomocenstvo v stanovenej lehote 10 dní a ani do dňa predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti nedoručila.

21. Vzhľadom na uvedené neostáva ústavnému súdu iné ako odmietnuť ústavnú sťažnosť podľa § 56 ods. 2 písm. b) zákona o ústavnom súde ako podanú navrhovateľom bez zastúpenia.

22. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších návrhoch sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. januára 2024

Peter Molnár
predseda senátu